

PHA 201 PALEOLİTİK KÜLTÜRLER

KONU 2: MODE 1 KÜLTÜRLERİ

CLACTONIAN

Bu kültür, ismini 1911'de Hazzledine Warren tarafından araştırılan İngiltere-Essex'deki Clacton-on-sea isimli buluntu yerinden alır. Bu kültürün buluntuları yaklaşık 400 bin yıldan eski olan Mindel buzulu sonu ve Mindel-Riss buzularası aşamasına yerleştirilebilir. Clactonian Mode 2'nin alt ve orta Acheulean evreleriyle çağdaş olup, kaba ve irice yongalar içeren, diğerlerinden kolaylıkla ayırt edilebilecek nitelikte bir kültürdür. Her ne kadar Clactonian'in Günz-Mindel buzularasına kadar indirilebileceği hakkında görüşler var ise de bu görüş şimdilik kaydıyla şüpheli kabul edilmelidir.

Clacton on sea günümüzdeki deniz seviyesinden kısmen aşağıdaki eski bir nehir yatağını dolduran çökeller niteliğindedir. Bu kültüre aynı zamanda Thames Nehri'nin 30 metrelik taraçalarındaki çakıllıklarda rastlanmaktadır. Ayrıca, Swanscombe'da Barnfield çukurunun alt çakıllıklarında da bu kültürün zengin buluntuları karşımıza çıkar. Bunlara ilaveten Clactonian bulgular Suffolk'daki High Lodge ile 30 metrelik taraçanın orta çakıllıklarında da karşımıza çıkar.

Elimizde gerçekliğinden şüphe olmayan Clactonian'in en eski evrelerine Clacton on sea ve Jaywick'de rastlanır. İleri sürülen bu görüş, Clacton on sea'deki çökük yatak ile Jaywick'i doldurmuş olan çakılların, deniz seviyelerinin karalara oranla günümüzdekinden çok daha alçak oldukları bir zamanda meydana gelmiş olmalarına dayanır. Dolayısıyla Clacton-Jaywick endüstrilerine Clactonian A adı verilir. Thames'in 30 metrelik taraçalarının taban çakılları denize oranla çok daha yüksek iken meydana gelmiş görünmektedir. Bu taban çakıllıklarında rastlanan endüstriye ise Clactonian B adı verilir. Swanscombe'daki taban çakıllıklarında Acheulean iki yüzeyli aletlere hiç rastlanmamıştır. Buna karşılık binlerce Clactonian B endüstrisi tespit edilmiş bulunmaktadır. Bu durum, Clactonian'in Acheulean'den tamamıyla farklı bir kültür olduğunu ve Clactonian örneklerinin Acheulean endüstrisinin yan ürünleri olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Swanscombe'daki orta çakıllıklarda şekil bakımından orta Acheulean'e benzemeyen ancak Suffolk'daki High Lodge endüstrisini çok andıran bazı örneklerle rastlanmıştır. High Lodge endüstrisinin esasını Clactonian'in gelişmiş alet tipleri meydana getirir. Bununla birlikte High Lodge'dan elde edilen örnekler arasında yapılaş

teknikleri bakımından değil de şeklen Acheulean'ı andıran bazı iki yüzeylemler de mevcuttur. Bir başka deyimle, High Lodge ve aynı zamanda Swanscombe'un orta çakıllıklarındaki Clactonian, kendisiyle çağdaş orta Acheulean'ın etkisinde kalarak bu kültürün bazı alet tiplerini benimsemiş fakat bunları Acheulean'den farklı teknikler kullanarak meydana getirmiş olabilir. Gerek 30 metrelik taraçanın orta çakıllıklarında gerekse High Lodge'da karşılaşılan Clactonian'ı Clactonian C olarak adlandırmak mümkündür. Clactonian sadece İngiltere'de karşımıza çıkan bir endüstri değildir. Bu kültüre ait bulgular Avrupa'nın birçok yerinden ele geçer. Kültüre ait bazı endüstri öğeleri Anadolu'da da ele geçmiştir. Anadolu'da Fırat ve Dicle havzaları bu kültür grubuna ait iri yongalar veren buluntu yerleriyle doludur. Söz konusu havzalarda iri boyutlu yongalardan kısmen kazıyıcı, kısmen kesici ve kısmen de çentikler içeren aletler karşımıza çıkmaktadır. Bu yongaların topukları oldukça iridir ve vurma yumruları da çok geniş bir alana yayılmıştır. Böylesi taşmalıkların örs üzerinde yongalanmış oldukları kesindir. Dolayısıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden ele geçen böylesi yongalar durağan vurgaçlar üzerine uygulanan yumru darbeleriyle elde edilmişlerdir diyebiliriz. Bu endüstriler içinde çok iri boyutlu ve aynı teknikle elde edilmiş dilgiler de mevcuttur. Benzer endüstri öğeleri Hatay'dan da ele geçmiştir.